

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Quartus casus de mutuo cum quadam obligatione &c. num. 10.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

„ sui sunt; ergo alienum non retinet.
 „ ergo unde aderit obligatio? hæc ille.

g *Caram. lib. theol. mor. n. 708. & 689.*

9. Displicet resolutio: nam licet disparitas data adsit, obstat tamen illamet ratio ab ipso allata, per illud *saltem*, nam sic arguo; qui contrahit ad diem statutum, ideo obligatur post illum, quia subintellexit, *saltem*, sed qui jurat, dare liberaliter ad eundem diem, regulariter subintelligit, *saltem*, ergo &c. minor probatur, quia regulariter nemo addicit promissionem alicui diei; si enim addiceret, certè sine alia disparitate exploratum esset, non obligari deinceps; ut votum de jeiunando tali die fixo, vel præceptum de audiendo Sacro, die Dominico, non obligant pro die sequenti, quia dies sequens, nec sub voto, nec sub præcepto comprehensus est: idem ergo esset in juramento, si sic juratum pro die fixo esset. At regulariter, ut dico, non solet in communi usu humano aliquid temporale homini liberaliter promitti, sub hac conditione temporis statuti. Promittit princeps amico sic: cras in tui gratiam liberabo à carcere tuum fratrem, tuum servum; cras dabo tibi mille aureos: nunquid intelligit ita, ut affigat diei crastino promissionem? nequaquam. Et pauperi quidem si dicas, cras dabo tibi vestem, qua cooperiaris; nunquid, si pauper post duos veniat dies, dicet? abi, frater, promissio mea fuit addicta diei hesterno. Dixi tamen (regulariter) quia ex circumstantiis aliquando colligitur promissio esse addicta diei, vel tempori, sicuti aliquando dicimus in voto; si

enim cras ego instituo publicum convivium, & tibi promitto, etià cum juramento, cras daturum cibos tibi, & tuæ familiæ, clarè apparet, si tu eo die non accedas ad eos accipiendos, me sequenti die ad nihil obligari, quia ex circumstantiis perspicuum est, promissionem hanc addictam fuisse ad diem communis convivij.

Quartus casus.

De mutuo cum quadam obligatione.

10. An Petrus, si h illi Antonius probabiliter aut dubiè deberet centum aureos, daret eidem Antonio mille mutuos, sub onere, quod mille, & centum restitueret, nimiram hos mille, & alios illos centum, esset usurarius? respondet Caramuel: si deberet probabiliter usurarium non esse; esse, si dubie, Ratio est, quia si dubiè imprudens erit, existimando, sibi deberi illam pecuniam, de qua dubitat: est enim Antonij, quamdiu non constat, esse Petri; quare usurarius erit, quia vellet supra sortem, etiam illam pecuniam. At si probabiliter, prudenter operabitur, existimando, illam pecuniam pertinere ad se; cum quilibet possit operari sine peccato in probabilitate rei: quare nihil præter sibi debitum recipiet. Hæc ille.

h *Caram. l. 2. Th. mor. n. 737.*

11. Sed certè, sicut illud de dubio absolute placet, sic illud de probabili displicet, ex principiis intrinsicis. Ratio est, quia vni versaliter docui superius, in qualibet rei probabilitate semper esse considerandum, ex quam parte

parte stet possessio : cum igitur in casu nostro Antonius sit in possessione , non poterit per vllam priuatam auctoritatem à sua possessione deturbari. Ad locum citatum, ubi de hac re fusè , & vbi videbis , an adsit pro Caramuele extrinseca aliquorum auctoritas.

CAPVT QVARTVM.

Quomodo se geret Confessarius , si quando penitens , cum possit , non restituit , nec debita solvit ?

TOrquet id sapissimè confessarios , qui præterea non raro à fidelibus reprehenduntur , quod faciles sint ad absolvendos eos , qui cum satis locupletes habeantur , arc alieno fruuntur , nec restitunt ; utrosq; sedabit doctrina , quam ex Dicastillo in fine hujus tractationis de restitutione pro praxi confessariorum afferre , operæ pretium iudicavi.

2. Quæ is ergo in hanc rem docet , a ego claritatis gratia , in tria distinguo : primò , de eo , qui potens restituere , non restituit. Secundò , de eo , qui iustus à confessario , ut restituat , nondum paruit. Tertio , de eo , qui cum non possit restituere in foro interno , præsumitur potens in externo.

a Dicastill. lib. 2. de rest. tr. 2. disp. 10. dub. 1. à num. 6. lege etiam Molin. t. 3. disp. 756. & Delugo dis. 20. t. 1. de just. d. 20. sect. 9.

Potens restituere , non restituit.

3. Quoad primum : debitor qui sine aliqua causa rationabili potest (com-

modè totum debitum restituere , & non vult restituere totum , sed tantum per partes , non potest b licitè à confessario absolvi. Navarrus c tamen , alijsq; docent , posse licitè , quando idem confessarius duo videt ex pœnitentis dispositione : primò , quod data ei hac dilatione , restituet , & non aliter : secundò , creditor ex hac dilatione non incurret damnum aliquod , quia tunc inquit , cum confessarius utiliter gerat negotium creditoris , videtur creditor consentire. Hæc illi ; sed certè videtur consentire coactus , ob avaritiam & obstinationem debitoris ; quare ipse debitor à peccato sic non excusabitur , unde absolvi nec poterit.

b Sor. Major , Medina alijsq; ab ipso Dicastillo cit. c Nav. Hostien. Ang. Gabr. apud eundem.

4. Nihilominus probabilis erit hæc Navarri sententia , si præter illas duas conditiones addatur tertia , scilicet quod debitor habeat ignorantiam probabilem , ex qua sit in bona fide , putans se modo satisfacere suæ obligationi , neque teneri ad amplius ; quia tunc confessarius , si prævidet , nihil profuturum , monendo de ipsius majori obligatione , potest eum absolvere , ne abeat desperatus ; in quò non solum creditoris , sed etiam pœnitentis negotium agit , immò & Dei , cuius minister est. Ita Silvester , Armilla & Petrus Navarra : & hic quidem probat , hanc ignorantiam communiter excusare debitores , quia aliàs major pars Reipublicæ in statu damnationis existeret , quis enim , inquit , est , qui vel testamenti impletionem , vel debiti solutionem non hoc prætextu differat ?

V u u

§. Hinc